

HECE

ISSN 1301-210X

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ YIL 15 SAYI:172 NİSAN 2011

Dosya: Şair Roman Yazarsa...

***Mehmet Harmancı ile Muhtemel
Menkıbeler ve Öykü Üzerine...***

- Necip Tosun *Şair Roman Yazarsa*
- Şaban Sağlık *Çağdaş Türk Edebiyatında Şair Romancılar*
- Ali Emre *Rilke'nin Bir Romancı Olarak Portresi*
- Ali Galip Yener *Şair, Roman Yazımı ve Ölüm: Plath ve Pavese Örneği*
- Hüseyin Atlansoy *Şehir Düşerse Kartal*
- Ömer Aksay *Paylaşım Açık Sırlar*
- Mustafa Muharrem *Kırba*
- Celâl Fedai *Şiirde Uçmaktan Sözediyorum*
- Ali K. Metin *Şiir Sırası*

172

NİSAN AYINDA 2'Sİ YENİ, 31 OYUN

NİSAN AYI OYUN DÜZENİ

FATİH REŞAT NURİ SAHNESİ

0212 526 53 80

Çığ

6-7-8-9-10 Nisan 2011

Yazan: Tuncer Cücençoğlu

Yöneten: Kemal Başar

Doğum Günü Partisi

13-14-15-16-17 Nisan 2011

Yazan: Harold Pinter

Yöneten: Yıldray Şahinler

Dollar

20-21-22-23-24 Nisan 2011

Yazan: Fitzgerald Kusz

Yöneten: Hülya Karakaş

Yüzleşme

27-28-29-30 Nisan 2011

Yazan: Arslan Kacar

Yöneten: Ali Karagöz

27. Çocuk Şenliği

23-24-27-28-29-30 Nisan 2011

KÂĞİTHANE SADABAD SAHNESİ

0212 321 73 95

İstanbul Hatırası (M.O)

6-7-8-9-10 Nisan 2011

Yazan-Yöneten: Tarık Şerbetçioğlu

Romeo ve Juliet

13-14-15-16-17 Nisan 2011

Yazan: William Shakespeare

Yöneten: Kemal Başar

Buluşma Yeri

20-21-22-23-24 Nisan 2011

Yazan: Duşan Kovaçeviç

Yöneten: M. Nurullah Tuncer

İstanbul Efendisi (M.O)

27-28-29-30 Nisan 2011

Yazan: Musahipzade Celâl

Yöneten: Engin Alkan

Şahmeran (Ç.O)

9-10 Nisan 2011

Yazan: Gülşah Gülebenzer

Yöneten: Semah Tuğs

27. Çocuk Şenliği

23-24-27-28-29-30 Nisan 2011

ÜSKÜDAR MUSAHİPZADE CELÂL SAHNESİ

0216 553 03 97

Gönlümdeki Osman Hamdi Bey

6-7-8-9-10-13-14-15-16-17 Nisan 2011

Yazan: Gülsün Siren Kinal

Yöneten: Engin Gürmen

Zırlı Kurt

20-21-22-23-24-27-28-29-30 Nisan 2011

Yazan: Tanık Günersel

Yöneten: Erol Keskin

YENİ

HARBİYE MUHSİN ERTUĞRUL SAHNESİ

0212 455 39 19

Tehlikeli İlişkiler

6-7-8-9-10 Nisan 2011

Yazan: Choderlos de Laclos

Uyarlayan: Christopher Hampton

Yöneten: Aleksandar Popovski

Tarla Kuşuydu Juliet (M.O)

13-14-15-16-17 Nisan 2011

Yazan: Ephraim Kishon

Yöneten: Engin Alkan

Alemdar

20-21-22-23-24 Nisan 2011

Yazan: Orhan Asena

Yöneten: Engin Alkan

ÜMRANIYE SAHNESİ

0216 634 26 70

Surname 2010

6-7-8-9-10 Nisan 2011

Yazan-Yöneten: Yiğit Sertdemir

Kadın Hayattır Memattır Kadın

13-14-15-16-17-20-21-22-23-24 Nisan 2011

Yazan: Sema Keçik-Arzu İştman

Yöneten: Sema Keçik

Dünyanın Ortasında Bir Yer

27-28-29-30 Nisan 2011

Yazan: Özen Yula

Yöneten: M. Nurullah Tuncer

Sokak Kedileri (Ç.O)

9-10-16-17 Nisan 2011

Yazan: Reha Bilgen

Yöneten: Ragıp Yavuz

27. Çocuk Şenliği

23-24-27-28-29-30 Nisan 2011

GAZİOSMANPAŞA FERİH EGEMEN ÇOCUK

TIYATROSU SAHNESİ 0212 578 60 67

Uğur Böceği (Ç.O)

7-8-14-15 Nisan 2011

Yazan: Güneş Doğan

Yöneten: Sibel Topaloğlu

Pırlantan Bal (Ç.O)

9-10-16-17 Nisan 2011

Yazan: Aziz Nesin

Yöneten: Haşmet Zeybek

27. Çocuk Şenliği

23-24-27-28-29-30 Nisan 2011

KÜÇÜKÇEKMECE SEFAKÖY KSM SAHNESİ

0212 470 61 21

Ben Sinema Artisti Olmak İstiyorum

8-9 Nisan 2011

Yazan: Neil Simon

Yöneten: S. Bora Seçkin

KADIKÖY HALDUN TANER SAHNESİ

0216 349 04 63

Marat-Sade (M)

6-7-8-9-10 Nisan 2011

Yazan: Peter Weiss

Yöneten: Ragıp Yavuz

İntiharın Genel Provası

13-14-15-16-17 Nisan 2011

Yazan: Duşan Kovaçeviç

Yöneten: M. Nurullah Tuncer

Toros Canavarı

20-21-22-23-24-27-28-29-30 Nisan 2011

Yazan: Aziz Nesin

Yöneten: Tarık Şerbetçioğlu

YENİ

Cambazhane (Ç.O)

16-17 Nisan 2011

Yazan - Yöneten: Seza Güneş

ÜSKÜDAR KEREM YILMAZER SAHNESİ

0216 492 90 84

Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi

6-7-8-9-10 Nisan 2011

Yazan: Ziya Osman Saba

Oyunlaştıran: Hilmi Zafer Şahin

Yöneten: Can Doğan

Ben Sinema Artisti Olmak İstiyorum

13-14-15-16-17-20-21-22-23-24 Nisan 2011

Yazan: Neil Simon

Yöneten: S. Bora Seçkin

Binali ile Temir

27-28-29-30 Nisan 2011

Yazan: Murathan Mungan

Sahneye Uyarlayan-Yöneten: Yıldırım Fikret Urağ

Sonsuz Tekrar (G.T)

(Dans Tiyatrosu)

11 Nisan 2011

Konsept: Barış Bakova-İbrahim Ulutaş

Yöneten: İbrahim Ulutaş

ÜCRETSİZ GÖSTERİM

Biri Hiçbiri ya da Hepsî

19 Nisan 2011

Yazan - Yöneten: Yonca İnal Eğilmezbaş

ÜCRETSİZ GÖSTERİM

Boya Benek (Ç.O)

9-10-16-17 Nisan 2011

Yazan: Gökçe Okay Delagrance

Yöneten: Ece Okay

27. Çocuk Şenliği

23-24-27-28-29-30 Nisan 2011

KÂĞİTHANE KÜÇÜK KEMAL ÇOCUK

TIYATROSU SAHNESİ 0212 321 73 95

Boncuk (Ç.O)

7-8-14-15 Nisan 2011

Yazan: Güneş Doğan

Yöneten: Sibel Topaloğlu

27. Çocuk Şenliği

23-24-27-28-29-30 Nisan 2011

(M) Müzikal – (M.O) Müzikli Oyun – (Ç.O) Çocuk Oyunu – (G.T) Genç Tiyatro

Oyun Saatleri: Çarşamba: 15.00-20.30 Perşembe: 10.30-13.30-20.30 Cuma: 10.30-13.30-20.30 Cumartesi: 11.00 (Ç.O) – 15.00 – 20.30 Pazar: 11.00 (Ç.O) – 15.00

BİLET FİYATLARI:

Müzikal Tam Bilet: 10 TL

İndirimli Bilet: 7 TL

Oyunlar ve Müzikli Oyunlar Tam Bilet: 9 TL

İndirimli Bilet: 6 TL

Çocuk Oyunları Tam Bilet: 3 TL

GIŞE SAATLERİ:

Pazartesi – Salı: 11.00-18.00

Cumartesi: 10.00-20.30

Pazar: 10.00-18.00

Diğer Günler: 11.00-20.30

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ŞEHİR TIYATROLARI

Genel Sanat Yönetmenliği: 0212 455 39 00

Müdürlük: 0212 455 39 00

Basın ve Halkla İlişkiler: 0212 219 10 78 – 0212 232 53 21

Mail: basin.yayin@ibb.gov.tr

Toplu Rezervasyon Desteği: 0212 455 39 25

Online Bilet Satışı: www.ibst.gov.tr

Genel Sanat Yönetmeni: Aysenil SAMLIOĞLU

EDEBİYAT GÜNDEMİ

Necati Mert/*Kutlu Doğum Haftası Üzerine* 3

Selçuk Küpçük/*Cem Yavuz'la Est&Non Dergisi Üzerine Söyleşi:* 4

TAKİP MESAFESİ

Hayriye Ünal/*Dalgalınlığın Şiiri* 10

Ölüm Bölgesi 12

Görölmüşür/*Gözle Görülen Akıl: Derya Vural'ın Dünyaya Değen Elleri* 13

Yitirilmesi Gereken 17

Hasan Aycın/*Çizgi* 18

Hüseyin Atlansoy/*Şehir Düşerse Kartal* 19

Ömer Aksay/*Paylaşımaya Açık Sırlar* 20

Ali K. Metin/*Aş.k Nâme* 23

Mustafa Muharrem/*Kırba* 28

Mustafa Köneçoğlu/*Önce Ben Boy Vereyim Sonra Sen Gel* 31

Sümeyye Betül Karakaya/*Merkez Kaçtığında Çekim* 32

Emre Öztürk/*Primitif* 34

Mehmet Akdağ/*Üç Faz Bir Nötr* 36

Veysel Karani Tur/*Kahkahama Bir Çeki Düzen Vermeliyim* 39

Celâl Fedai/*Neo Klasik Poetika: Şiirde Uçmaktan Söz Ediyorum* 41

Yahya Kurtkaya/*Hegel Amcasının Kızdığı Çocuk* 46

Yunus Develi/*Frenk Havası -XIX- Oyundan Çıkan Adam* 50

Ali K. Metin/*Şiir Sırası* 53

Muharrem Sevil/*'Yol-Daş'ımız Kim Ola?* 63

Merve Koçak Kurt/*Mors Alfabesinde Sen* 65

Murat Kapkır/*Filozof ve Sanatçıyla Felsefe ve Sanatın Paradoksu* 70

DOSYA

ŞAİR ROMAN YAZARSA...

Necip Tosun/*Şair Roman Yazarsa* 74

Şaban Sağlık/*A. Tanpınar, A. İlhan ve N. Cumalı Örneğinde*

Çağdaş Türk Edebiyatında Şair Romancılar 83

Ali Emre/*Malte Laurids Brigge'nin Notları yahut Rilke'nin*

Bir Romancı Olarak Portresi... 92

Ali Galip Yener/*Şair, Roman Yazımı ve Ölüm: Plath ve*

Pavese Örnekleri Üzerinden Tartışmak 97

Mustafa Şerif Onaran/*Yolun Sonu* 103

Selahattin İpek/*Orhan Okay* 107

Mihriban İnan Karatepe/*'Şemsiye Tamircisi' Kaldı mı* 109

Abdullah Harmancı/*Mehmet Harmancı'yla Muhtemel*

Menkibeler ve Öykü Üzerine Söyleşi... 114

Hilmi Uçan/*Sezdiren, Düşündüren Öyküler: Muhtemel Menkibeler* 120

KİTAPLIK

Cemal Şakar/*Yol Hakkı* 129

Mustafa Köneçoğlu/*Geleceğe Dair Anekdotlar* 130

Fatih Yavuz Çiçek/*Türk Edebiyatında Fantastiğın Kökenleri* 132

Atilla Mülayim/*Tyb Akademi* 134

HECE

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ
ISSN 1301-210X

YIL: 15 SAYI: 172
NİSAN 2011
(Her ayın birinde yayımlanır.)

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd.Şti. Adına
Sahibi: Ö. Faruk Ergezen

Yazı İşleri Müdürü: İbrahim Çelik

Yayın Yönetmeni: Hüseyin Su

Yönetim Yeri

Konur Sk. No: 39/1
Kızılay/Ankara

İletişim

Tel: (312) 419 69 13 **Fax:** (312) 419 69 14

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

P.K. 79 Yenışehir/Ankara

Dizgi-Düzeltilti: Hece

Teknik Hazırlık: Bülent Güler

Kapak: Sarakusta **web:** sarakusta.com

Baskı: Öncü Basımevi **Tel:** 384 31 20
K. Karabekir Cad. Ali Kabakçı İş Hanı No: 85/2
İskitler/ ANKARA

2011 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 90 TL.

Kurumlar İçin: 200 TL.

Yurt Dışı: 150 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayınlansa da yayınlanmasa da geri
verilmez. İlkelerimize uymayan ilânlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.03.2011

NECATİ MERT

KUTLU DOĞUM HAFTASI
ÜZERİNE

Kutlu Doğum Haftası imiş. Sırasıdır, şu takvim meselesini konuşalım.

İki takvim vardır: Miladî. Hicrî.

Miladî takvim, Jülyen takvimi diye de bilinir. Geçmişî Jül Sezar'a gider çünkü; başlangıç olarak da Roma'nın kuruluşunu alır. İsa'nın doğumunu başlangıç alması çok sonra, Bodur Denis adlı bir keşiş tarafından olur. İÖ ve İS diye bölünme de böyle başlar. Güneş yılını esas alır bu takvim. Yani dünyanın güneş (şems) etrafında dönüşünü. Küsuratlar hariç 365 gündür bu.

Hicrî takvim ise kamer'e dayanır. Yani ay'a. Bu takvimin bir yılı da, ay'ın dünya etrafında bir turu olup bu da -yine küsuratlar hariç- 354 gündür. İslamî takvim budur. Ay takvimi. İslam'ın sembolü hilal, o da buradan. Ramazan'a bu takvimle girilir, bayramlar, kandiller bu takvime göre kutlanır. Bu kutlu günlerin Miladî takvime göre her yıl on bir gün erken gelmesi de iki takvim arasındaki farktan.

Ömer zamanında kabul edilir Hicrî takvim. Hicret'in olduğu yıllar ve o yılın Muharrem ayının ilk günüyle başlatılır. Miladî karşılığı 16 Temmuz 622'dir. Muharremden sonraki ayları da şöyle: Safer, rebiyülevvel, rebiyülâhır, cemaziyülevvel, cemaziyülâhır, recep, şaban, ramazan, şevval, zilkade, zilhicce.

Duyar gibiyim: Teşrinievvel, teşrini sani nerde? Kânun'lu aylar hani? diyor-sunuz.

Osmanlı, 1678'den sonra "sentez" arayışına başlar, bunu da 13 Mart 1840'ta bulur. Hicret bırakılmadan güneş yılına geçilir bu tarihte. Hicret'in 1256. yılıdır, o gün 1 Mart 1256 kabul edilip 365 günlük yeni takvim başlatılır. Karışmayı önlemek için önceki takvime Hicrî-Kamerî; bu nev-

EDEBİYAT
GÜNDEMİ

zuhûra da Hicrî-Şemsî denir, pratikteki adı da Malî takvimdir. Rumî takvim diye de bilinir. 13 gün geriden izleyerek güneş yılına sabitlenen bu takvimin ay adları da Batı'da ta Jül Sezar'dan beri kullanılagelen adlardan çevirmedi: Mart, nisan, mayıs... Bugün ekim, kasım, aralık, ocak dediklerimiz de teşrinievvel, teşrinisani, kânunuevvel, kânunusani işte.

Rumî takvime sadece resmî ve malî kayıtlar için ihtiyaç duyulduğu söylenece de sağlam bir gerekçe değil. Zannım o ki kökten bir kopuş, bir vazgeçiş var bu uygulamada. Nitekim Rumî 16 Şubat 1332'de de bu tarih 1333 yılı Mart'ının ilk günü sayılarak iki takvim arasındaki 13 günlük fark kaldırılır. Ancak bir şey daha yapılır: Mart'ı yılbaşı sayan Jülyen takviminin yerini Ocak'ı yılbaşı sayan Gregoryen takvimi alır. Haliyle 1333 yılı 28 Şubat'ta değil, 31 Kânunuevvel'de (Aralık) yani iki ay erken bitmiş olur.

Ya Kutlu Doğum Haftası?

Hiz. Peygamber Miladî 571 yılında, kamerî aylardan Rebiyülevvel'in 12. gecesi doğar. Hicret'in üçüncü yüzyıldan beri de 11'i 12'ye bağlayan bu gece Mevlid Gecesi olarak kutlanır. Şiirler 17. gün ve gecesidir bu. İki tarih arasındaki hafta da Vahdet Haftası bilinir. II. Selim zamanında kutlamalara minarelerin kandil yakarak katılmasıyla da kandil adı yerleşir. Ancak kutlamalar hep Hicrî-Kamerî takvime göre yapılır. 1989'da, Turgut Özal'ın başbakanlığı sırasında kutlamalar gecedan haftaya genişletilir, takvim yine budur. Gelgelelim, 1994'te I. Çiller Hükümeti zamanında Kutlu Doğum Haftası 20 Nisan tarihi esas alınarak Miladî takvime sabitlenir. Ki geçmiş olsun!

Neden mi?

İstanbul ne zaman fethedildi sizce? Dediklerini not etmişim. De nerde rastladığımı yazmamışım; "Aziz İstanbul" da olabilir, şöyle demiş Yahya Kemal: "Sene

857 deyince İslâm'ın İstanbul'a girdiğini hissediyoruz, bu rakamda anlamlı şanlı bir tinnet [tınlama, çınlama-NM] var. 1453 deyince bilakis Bizans'ın Türklere mağlup oluşu idrak olunuyor. Bu rakamda bilakis bir can çekişme, bir ufunet [pis koku-NM], bir günlük kokusu var. Bu rakamların biri Müslüman, biri değil!"

Geçmiş olsun! demem bundan işte. Ya da şöyle: Çok şükür! Ramazan sabitlenmedi henüz.

Tarih çok mu önemli? Elbette önemli. Harita değildir ki takvim. Ait olduğu medeniyeti özetler, o medeniyetin zaman algısını verir. Yahya Kemal bunu görmüş. Cemil Meriç'in de 1453'le 857'ye Yahya Kemal gibi dikkat çekişini hatırlıyorum. Nur içinde yatsınlar!

CEM YAVUZ'LA EST&NON DERGİSİ ÜZERİNE SÖYLEŞİ:

"Üretmekle türetmek arasındaki farkın bir harften ibaret olduğunu zannedenler, ancak sığ sularla mercan arayan safdillerdir."

Konuşan: Selçuk Küpçük

— *Est&Non'un çıkış öyküsü nasıldır? Hangi süreçlerden geçilerek ilk sayıya ulaşılmıştı? İsmine yüklediğiniz anlam üzerine de bilgiler verirseniz iyi olur...*

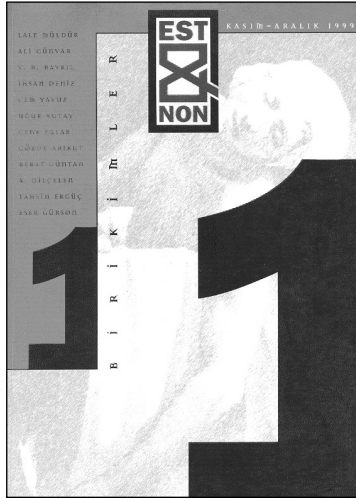
— Budapeşte'de yaşadığım vakitler, Petofi İrodalmi Müzeum'u (Petofi Edebiyat Müzesi) ziyaretim esnasında, edebiyatın şimdiki gibi suni teneffüse mecbur olmadığı zamanlardan kalma bir derginin çıkış hikayesine tanıklık etme fırsatı bulmuştum. *Nyugat* (Batı) isimli, yaklaşık 40 yıl boyunca 1000 sayı yayınlanmış bu dergi için düzenlenmiş reyonda, derginin fikri oluşum, yayına hazırlık ve nesnel karşılık süreçleri safha safha sergileniyordu. *Nyugat* da bir ekol olmayı ba-

şarmış pek çok dergi gibi bir café'de varlık bulmuştu. Bu hususiyete binaen, sembolik bir café masasının üzerine gömülmüş dijital bir ekrandan derginin çıkış hikayesi, isim tartışmaları, muhtelif sayıları, dönemsel değişimleri, gündelik hayatla ve siyasetle karşılıklı etkileşimleri vb. detaylar derinlemesine izlenebiliyordu.

Elbette, neredeyse bir ölü bütünün tekrarından öteye gitmeyen geleneksel sanatlar dışında, sanat ve edebiyat alanında bellek sahibi olmaya ilişkin herhangi bir geleneğe sahip bulunamadığımız için modern edebiyat tarihimiz boyunca benzeri belirgin/kalıcı etkiler bırakmış dergilerin macerasına ancak hatırat, günlük vb. kişisel aktarımlar vasıtasıyla tanıklık edebiliyoruz. Yani ki şu balık haftazalıların kofkoca cumhuriyetinde *Dergâh* (Yahya Kemal-Haşim dönemi), *Büyük Doğu*, *Yazko*, *Somut*, *Diriliş* ya da *Papirüs* sahiden yaşadığı mi diye sormak bile giderek lüks bir dis-kura dönüşüyor...

Hâsılı, *EST&NON*'un çıkış öyküsünün selefi kabul ettiği dergilerden bir farkı yok aslında. Café yerine kıraathanede ve her devrimci etkinlik gibi havz-ı hayâl sulandırında... Yaklaşık sekiz aylık bir istişare ve hazırlık aşamasından sonra yayın hayatına başladı; 2 yıl ve 8 sayı boyunca dilde, düşüncede, bakışta ve üründe bir sağaltım imkanını aradı, araştırdı, işaret etti... Tesmiye bahsine girizgâh olması hasebiyle, varlığın hayâl oluşunu ve ne/ne dehem/hem de biçimindeki ikili doğasını vuzuha kavuşturan İbn Arabî'nin *Futuhât*'ta hikaye ettiği İbn Rüşd görüşmesini hatırla(t)manın, aydınlatıcı işlev göreceğini umuyorum. Gizli-açık etkileri bütün bir

ortaçağ düşüncesine, Descartes'a, hatta varoluşçuluğa kadar yayılmış bu meşhur diyalog, aynı zamanda hayâl seyri olmaksızın akılla kavranabileceklerin güdüklüğünü de imlemektedir: "İçeri girdiğimde filozof beni karşılamak üzere kalktı, dostluk ve sevgisini gösteren hareketlerle bana sarıldı ve sonra da 'Evet' (Est) dedi. Ben de 'Evet' diye cevap verdim. Cevabımı duyunca, ne demek istediğini anlamış olduğum için sevindi. Ama onu sevindire-

nin ne olduğunu anladım ve ekledim: 'Hayır' (Non). İbn Rüşd kaskatı kesildi ve benzi attı; fikirlerinden şüpheye düşmüş gözüküyordu. Şöyle sordu: 'İlahi ilham ve fetihle nasıl bir çözüme ulaştın? Bizim akıl yürütmeyle ulaştığımız aynı mı?' Şöyle cevap verdim: 'Evet ve Hayır' (Est et Non). Evet ve hayır arasında canlar bedenlerini terkeder ve kelleler düşer!.."

Bu itibarla *EST&NON* (Ne Evet Ne Hayır; Hem Evet Hem Hayır; Neye Evet Neye Hayır) ismine yüklenen anlam, ilk sayının "Takrîr-i Sükûn rağmına bitakım sivillikler" başlıklı sunuş yazısında da sarahaten ortaya konmuştur:

"...

Aziz ve necip (unutkan ve mütevekkil) milletimizin içselleştirdiği; belki de mayasını onun ruhunda bulmasa zuhur edemeyecek bir şey Takrîr-i Sükûn... (Baba Baha Tefvîk'in kavliyatınca, hakikatte yoktur, hâzır bir istibdad...Tembelliğinizle, kansızlığınızla sizler yaratırsınız O'nu!..)

Sükûn.. Takrîr...

Durmadan kendini doğurduğu, özgül ağırlığı hep -0- (yazıyla sıfır!) çeken kampların, şemsiyelerin, saçakların yoz rahmidir. Ve tam da buralardan çıkar, çı-

kıyor “Bizim insanımız” edebiyatıyla küt-
leleri habis bir ura evirenler; ‘leş kargası
okur’ türetenler; çağcıl primatoloji adına
ileri düşünce karakolları tesis edenler...

Peki ne demek, “Hür tefekkürün ka-
lesi”?!.

Bir crescendo. Sağırklar rağmına!..

Dergiler.. dergiler hangi ‘şekil’lerin,
bayağı ‘kesir’lerin umrunda?!

İşte.. bitakım sivillikler...

Hecekelebeği kadar sürse de kanat
çırpmaları...

Onlar, bu ‘Çorak Ülke’de, marjın sus-
lu çığlıkları...

Bize, Manchalı’nın yazgısını paylaş-
tığımızı bilmekten öte; bu yazgıyı sahip-
leniyoruz...

Bu yüzden, kimi
kör Takrîr-i Sükûn ça-
nakçılarının ‘mutlâki-
yet’, ‘yerlilik/kızılde-
rililik’, ‘idealizma/
realizm’ türü koşul-
la(n)malarına da peşi-
nen kapalıyız: NON!..

Sivil süsü veril-
miş sivilcilerle değil,
zımnî olanın tazmî-
niyle ilgileniyoruz...

Ve yine bu yüz-
den, derdimiz “ne
hakikatlerin yükünü çekmek; ne onlara
kanmak ne de suç ortağı olmak”!..

Hiç gerçekleşmeyeceğini bilsek de,
sadece, “Bir virgül için ölünen bir dünya
düşü”nü ve bu düşün ağırlığını savun-
uyoruz: EST!..

Ve cehren..:

“Dimdik yaşıyorum, yüzyıl biterken.

Üstüne Tanrının, senin ve benim yaz-
dığımız

ve yabancıların ellerinde dolaşıp duran
büyük bir yaprağın rüzgârı duyul-
makta.

Yepyeni bir sayfanın parıltısı hissed-
liyor şimdi,

daha her şeyin yazılabileceği, yeni
bir sayfa...”

— Peki derginin şiir, edebiyat dünyasına
dahil olmasını gerekli kılan poetik gerekçe-
leriniz nelerdi?

— “Yalnızlıklar ortasında, ‘boş işler’le
uğraşmanın ağırlığını taşıyan kunt bir bi-
linç” terkihiyle birkaç sunuş yazısında da
işaret ettiğim vechile, EST&NON’un te-
mel gerekçesi, yeni bir tinsellik’tir. Bu da
ancak, dilin primordial olana, asli olana ir-
casıyla gerçekleşecektir... Zira yorumlaya-
nın bilinçli bir şekilde imgelem kastrasyo-
nuna uğratıldığı; göstergelerin içlerinin,
kendilerini anlamlı kılan zihinsel bağlam-
dan kopararak boşaltıldığı mediatik hi-
pertrofi süreci, ‘düşün/ sanat/ edebiyat
mahallesinde de türedilerini buluyor...

Kanser klonu, gide-
rek daha ‘arabeks
fantaazi’ bir sayhali-
soundla çoğalırken,
müteşaire, şuveyire,
şarura ve barura; işte
her tür Rateye audio-
visual modeller sunu-
yor.. kitsch manzu-
mesi, cehaletten -baş
aşağı- bir irtifa temin
ediyor!..

Şimdi, meş’um
ahvale bakıyorum

da, 9-10 sene evvelki manzara pek ma-
sum kaçıyor!..

— Est&Non’un ilk sayısından itibaren
sunuş yazıları kapalı göndermelerde bulu-
nan bir dil örgüsüne sahip olsa da, itirazları
ve redleri bakımından bana kalırsa oldukça
sert ve yıkıcı metinlerdi? Mesela “‘Bizim İn-
sanımız’ edebiyatıyla kütleleri habis bir ura
evirenler, leş kargası okur türetenler” gibi
birçok ifade çıkıyor karşımıza. Biraz bu su-
nuş metinlerinin içeriği, ima ettikleri, çağrı-
şımları ve edebiyat dünyasındaki yankıları
üzerine konuşabilir miyiz?

— Çıktığı andan itibaren uçuk, aşırı, ya-
bancı vb. köksüz-sapsız kimi nitelemeler-
le tavsif edilmeye çalışılan EST&NON’un

Cem Yavuz

bu insan-kakan toplumundaki yankıları, yine "Sözün isabet evi" başlıklı sunuş yazısında ifade ettiğim üzere "öngördüğümüz gibi oldu... 'Varlık'ları, bu derginin 'moto'sunu kuran temel argümanların işaret ettiği koşul(lanma)lara endeksli kimi öbekler, asla, boylam olarak 'sözün isabet evi' sayıl(a)mayacaklarının hatırlatılmasıyla, yeniden rahatsızlanıverdiler... Ve kronik dumur durumlarının ilk belirtilerini göstermeye başladılar bile... tabii küçük harflerle!.. Gereksiz ve yersiz bir yerlilik (kızıl-derlilik?) psikoza içinde ya da çağcıl primatoloji adına ileri düşünce karakolları tesis ederek, kendini, bir 'öteki' yaratmaksızın anlamlandıramayan bu kamp bağ(ım)lıları/şemsiye sahipleri için, söylenecek çok fazla bir şey yok... Değil mi ki, 'ortodoksuluklar' ortalamaların kaderi!.. Yine de şu kadarını söyleyelim: Üretmek ile türetmek arasındaki farkın bir harften ibaret olduğunu zannedenler, ancak sığ sular da mercan arayan safdillerdir..."

— *Dergicilik tarihimiz açısından Est&Non'u merkez alırsak, dergi nereye oturur, hangi dergi ve edebiyat gelenekleri ile iribatlandırılabilir?*

— Yukarıda da andığım üzere yeni bir tinselliğin imkânlarını araştıran her sahîh-avantgarde (ki zannedildiği gibi uçuk-kaçık değil öncü anlamına gelir) girişim, EST&NON'un tabii selefleri arasında yer almıştır, alır. Bu itibarla Celal Sılay'ın *Yeni İnsan*'ından Zarifoğlu'nun *Açı*'sına, *Yazko*'dan *Soyut*'a pek çok dergi ismi zikretmek mümkün... Nihayet, bizim nazarımızda gelenek akrabalığı bir kamp bağımlılığını değil topos ve logos açısından bir özgünlük geliştirebilmiş her tür hayâl seyrini imlemektedir.

— *Est&Non özellikle gösterişli kapakları, büyük boyutu ve sayfalarında, arka kapağında kullandığı görsel malzemeler ile metin ve görsellik ilişkisini bir arada kullanmaya dikkat eden bir yayıncılık anlayışı takip etti. Derginin bu görsel nitelikleri üzerine de konuşabilir miyiz?*

— Söz konusu husus teknik anlamda bir titizliği işaret etmekle birlikte, aslen som düşünceyi temellendirmeye çalıştığımız zeminin ruhunu açığa vurmaya; terra purrayı/âlem-i misâl'i ihsas etmeye yönelik bir gayrettir. Bu açıdan bakıldığında EST&NON'u, geçmişte ya da döneminde görselliğin imkânlarını kullanan benzerlerinden ayırarak sahîh bir iz kılan en belirgin hususun, mezkur ihsas-sezgi eşiğine yaslanması olduğu aşıkardır... Velhasıl, yoktur gölgesi Türkiye'de!..

— *1999-2001 yılları arasında çıkan bir dergi olarak geriye dönüp baktığımızda Est&Non'u nasıl değerlendiriyorsunuz? Projelerinizi bütünüyle gerçekleştirebildiniz mi?*

— ...İnsanın gitgide "şey"e dönüş-tü(rüldü)ğü bir hâl ve yüce "yordam bil-gimiz" bize ne söyleyebilir?! Meselâ, düşünceyi daha ne kadar sıkı/cı kılabiliriz; kimin muradı ayrıksı basar kimin muradı boncuk; marifet ne tarz bir projedir ve rûya ne vakit hitâma erer?

El cevap: İçselleştirilmemiş bilginin hamallık olduğunu, her halde sadece eşekler farketmez!..

— *Dergi ne yazık ki kısa ömürlü bir yayım oldu? Est&Non'un yayım hayatından geri çekiliş sürecine ilişkin neler söylersiniz? Hangi gerekçeler derginin koşusunu yarıda bıraktı?*

— Çağın ruhu kontrolsüz ışık ve ses... Düşünceye bulaşık ışık ve ses (ya da ışıkla sese boğulan dipsiz düşünç!) insanın içini oyararak tehlikeli derinliklere iniyor... Fitri olanın üzerine gelişiçirkin abanan bu istilânın çağ insanını patolojik bir hale sürüklediği de çok açık. Ve "acemi bir su yorumcusu" olarak şair/yazar/dergici, en çok da o, mezkur istilâyâ karşı alıcı kaynaklarını dikkatle, rikkatle terbiye etmek zorundaydı, zorundadır... Çünkü bu hadsizce üreyen abur-cuburun yoldan çıkaran virüslerine kendi beninde set çekemeyip örtüye büründükçe, ayarsızlar çağının en fiyakalı imaj-jargon hologramına

dönüşmesi mukadder... İmdi, resmi daha isabetli süzebilmek üzere izzet ve ikballe çekilip 9 yıldır gizli seyrini sürdüren *EST&NON*, tin havliyle konvansiyonel olanın son yemeğini tertip edebilir mi?

9. sayının niyeti bu!..

Marifetle...

MEHMET AKİF YILI ETKİNLİKLERİ BAŞLADI

2011 Yılı'nın "Mehmet Akif Ersoy Yılı" ilan edilmesinin ardından kısa bir süre

sonra ardi ardına Akif ile ilgili etkinliklerin haberleri gelmeye başladı. İstiklal Marşı'nın şairi Mehmet Akif Ersoy, vefatının 75., İstiklal Marşı'nın kabulünün 90. yılına denk gelen 2011 Mehmet Akif Ersoy Yılı'nda kütüphane, sempozyum, film ve sergiyle anılıyor. 10 Mart günü Adana İl Halk Kütüphanesi'nde Mehmet Akif Ersoy'un kitaplarından oluşan sergi açıldı. Zeytinburnu Belediyesi ile Fatih Sultan

Mehmet Vakıf Üniversitesi Medeniyetler İttifakı Enstitüsü tarafından düzenlenen uluslararası sempozyum 12 martta başladı ve iki gün sürdü. Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi'nde yapılan etkinliğe Türkiye ve dünyadan çok sayıda bilim adamı, entelektüel ve yazar katıldı. Türkiye Yazarlar Birliği ise, İstiklâl Marşı'nın kabulünün 90. yılında Ankara'da Mehmet Âkif Eserleri Kütüphanesi'nin açılışını yaptı. Kütüphanede Safahat'ın muhtelif baskıları, Âkif'in diğer eserleri ve onun üzerine yazılmış kitaplarla birlikte Sırat-ı Müstakim ve Sebilürreşad dergilerinin

nüshaları da yer alıyor. 12 Mart günü ise İstanbul'daki Ali Emiri Kültür Merkezi 'İstiklâl Marşı Hatıraları Sergisi'ne ev sahipliği yaptı. Mehmet Akif'in vefat ettiği Mısır Apartmanında "Mehmet Âkif Anı Evi" kuruluyor. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Mehmet Âkif Yılı'nda Mısır'dan hasta olarak İstanbul'a dönen Âkif'in vefat ettiği Mısır Apartmanı'ndaki iki daireyi kamulaştırarak 'Mehmet Âkif Anı Evi' olarak düzenleneceğini duyurdu. Şairin eserleri ve özel eşyaları ile donatılarak şairin anılarının yaşatılacağını ifade edildi. Di-

ğer yandan ise Bir Destan Adam Mehmet Akif Ersoy adlı biyografi kitabının yazarı Abdurrahman Şen tarafından, Ersoy'un hayatını anlatan bir film çekilecek. Film, Akif'in vefat yıldönümü olan 27 Aralık'ta gösterime girecek.

EVLİYA ÇELEBİ 400 YAŞINDA

Son yıllarda UNESCO arka arkaya Mevlânâ, Yunus Emre, Kâtip Çelebi, Osman Hamdi

Bey gibi isimleri dünya mirası arasına kaydedilmeye başladı. Bu kapsamda Evliya Çelebi doğumunun 400. yılı münasebetiyle 2011 yılı boyunca çeşitli etkinliklerle dünyanın pek çok yerinde ve bilhassa UNESCO'nun Paris'teki merkezinde anılacak.

Evliya Çelebi'nin 400. doğum yıldönümü dolayısıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü de bir sempozyum düzenledi. 25-26 Mart'ta Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi'nde gerçekleşen sempozyum kapsamında 25 Mart akşamı Saat 20.00'de CRR Konser Salonu'nda Mercan Dede konseri oldu.

ÖDÜLLER VERİLMEMEYE DEVAM EDİYOR

21 Mart Dünya Şiir Günü PEN 2011 Şiir Ödülü şair, çevirmen Sait Maden'e verildi. 15. Altın Portakal Şiir Ödülü'ne ise "Nida" adlı eseriyle şair Ahmet Telli layık görüldü. Şair Metin Altıok'un anısına verilen Metin Altıok Şiir Ödülü'nün bu yılki sahibi 'Soğuk Kazı' adlı kitabıyla Birhan Keskin oldu. Şair, yazar ve ressam Bedri Rahmi Eyüboğlu ise doğumunun 100. yılında şiir yarışmasıyla anılıyor. Çatalkara Kültür Sanatevi, İskilip Kaymakamlığı, İskilip Belediyesi ve Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları işbirliğiyle düzenlenen "Bedri Rahmi Eyüboğlu Şiir Yarışması"na, 1 Ocak 2010 ve sonrasında yayımlanmış kitap veya yayıma hazır dosya ile katılmak mümkün olabilecek.

TANPINAR'A SIRBİSTAN'DAN 'YILIN KİTABI' ÖDÜLÜ

Sırbistan'da bu yıl yirmincisi düzenlenen 'Yılın Kitabı' ödülü, Türk edebiyatının usta kalemi Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 'Saatleri Ayarlama Enstitüsü' eserine verildi. Kültür ve Turizm Bakanlığında yapılan yazılı açıklamada, bakanlığın Türk edebiyatını dışa açma çabalarının sonuç verdiği vurgulanarak, Sırbistan'ın en önemli yayınevlerinden biri olan DERETA'nın, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın bakanlığın TEDA projesi kapsamında Sırpçaya çevrilen "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" kitabını yılın kitabı seçtiği bildirildi.

DÜZELTİ

Dergimizin 170/Şubat 2011 sayısında Murat Çelik'e ait KÖPEK/ÇE başlıklı şiiri sehven Türker Özşekerli ismiyle yayımlanmıştır; düzeltir, özür dileriz.

DALGINLIĞIN ŞİİRİ

Bir şairin uyarınları arasında zamana bağımlı nesnelere, durumların olmayışı düşünülebilir mi? Olmadığı söylenebilir mi? Şairin olağanüstü dalgınlığını varsay-sak bile, onun zamanıyla arasındaki bağı şizofrenik bir kesintiye uğradığı söylenebilir mi? Buralardan hareketle şiire zamansal bir yaklaşımı genelleyebilir miyiz? Hele günümüzde çeşitlilik, çokluk, görselliğin kazandığı büyük alanda, kapladığı yerde herhangi birinin, uyarıcı tahakkümüne *tam anlamıyla kayıtsız* kalması ne kadar mümkündür? Burada kayıtsızlık; görür gibi olmak, göz gezdirmek, etkilenmemek, yoğunlaşmamak, odaklanmamak gibi *eylem eksikliği* sanılabilecek fakat içerisinde *etkin bir dalgınlığı* barındırabilecek bir tutuma eşdeğer tutulmamalı. Bu tutuma dalgınlık diyelim. Mümkün olan şeye. Mümkün olmayan şeye kayıtsızlık diyelim. Bahsettiğimiz tutumu, kayıtsızlıkla dalgınlığı ayırt ederek anlayabiliriz.

Şiirlerinde zamansız bir evrende bulunan şairleri okudum, son zamanlarda, mesela Serhat Uyurkulak, Sami Baydar. Zaman meselesi diye bir meseleyi ciddi bir ihtiyaç olarak duyumsadım bu şiirlerle içli dışlyken. Yaşadığı zamanla bağlantılı olmak olmamak diye bir sorunu dile getirdim de. Sonradan bunu genel bir konu olarak açma gereği duyuyorum.

Zamanla bağlantılı olmak, iki şekilde görünürleşiyor, açık seçik olarak:

1. zamanın dilini, söylemsel yönelimini içselleştirmekle. Ki sokaktaki adam dediğimiz kişinin bu söylemi içselleştirmeme şansı yok neredeyse. Deli, sağır, şizofren filan olmadığı sürece. Edebiyat adamları da bunu sokağı dinleyerek yapıyor sıklıkla, bazılarının tercihi ise edebiyat külliyatının dilini sürdürmek oluyor ki bu da zaten çağının edebiyatçısı olmamakla eleştirilebilir. Edebiyatın yaşayan tarafına yatırım yapmakla, edebiyatın zaten değerler hanesine yazılmış

TAKİP MESAFESİ

Hayriye Ünal

olan daha seçkin fakat sıklıkla etkisizleşmiş dilinin yeniden üretimi arasında bir konum belirliyor edebiyatçı kendine. Ne gariptir ki, ikisinin de bir pazarı var.

2. A. Zamanla bağlantılı olmanın diğer görülme şekli, ânın göstergelerinin esere yerleştirilmiş olması. Markalar, günün modasına bağlı olarak gelişen alışkanlıklar, günün mimarisinin, toplumsal dokusunun eserde açıkça yer alması. B. Siyasi şiir. C. Daha ileri olarak şiirin yöntem ve araçlarının ancak o günün yeni koşulları tarafından doğurulmuş olması.

İkincisinin (a ve c) yenilik taraftarı edebiyatçılar tarafından sıklıkla dile geldiğini biliyoruz. Şiirini ne olursa olsun zamana –şimdiye– ayarlamak isteyenlerin de, şiirsel içerik her ne olursa olsun ve eleştirel bir amaç taşımaksızın bile olsa, sözgelimi sık kullanılan temsil kabiliyeti yüksek ifade, nesne ve araçları şiire monte ettiği biliniyor.

Sorunlar tam burada doğuyor. Yenilikçi olabilmenin koşullarını ikinci el yollarla öğrenen pratikçiler, salt bir boşluğa bir an göstergesi yerleştirmekle şiirin geçerli olacağını sanıyorlar. Geçerli lafını özellikle kullanıyorum; çünkü dergilerin şiir değerlendirme yetisini tümenden bırakmak zorunda kaldıkları bir ortamdayız ve bu ortamda geçerleşmek en öncelikli şart olarak dikte edilmiş. Geçer ben çocukken 2 puana denk geliyordu. Peki, kabul, geçer. Nereye geçer ama? Çiti mi aşar, sınırı mı geçer, beni mi geçer, seni mi? Birbuçuktan ikiye de geçer diyoruz zaten. Başarısızla geçer arasındaki yarım puanı kim tamamlıyor?

Ben geçerlerle ilgilenmiyorum bugün. Geçerlilikle ise hiç. Zamanımı müthiş bir dikkatle izliyorum; evet, ama *şimdiye* ait olmayı bir tür torpil gibi kullananların şiire dair temel cümlelerine de bakıyorum. Tüm zamanlar için geçerli bir şiir hayal ettiğim yok. İnsanlık olarak iki sene sonrazımızın meçhul olduğu bir dünyada şiir için uzun ömür tahayyülleri kurmayı, kalıcılık ağzıyla konuşmayı Örumcek Adam kadar gerçekçi, bir kutuda saklanan dünyayı değiştirecek güç kadar inandırıcı buluyorum.

Fluxus gibi deneyimleri hayranlıkla okuyan da benim. Ancak diyelim ki böyle bir deneyim var diye fluxus'un arkasına saklanarak zayıflığını şiir diye kabul ettirip ardından loncaya kabul bekleyeni de anlayamam. Kabul bekliyorsan kendini bile imha eden eserler değil, geçerli düzgüye uyan şeyler üreteceksin, andımız saatinde andımızı okuyacaksınız filan.

Hiç ahlaki bir kategori filan olarak almaksızın "iyi" ile ilgiliyim. Hiç değilse 4

yani. Bunun da başkalarının deneyimlerinden esinlenerek ve onlara odaklanarak dikkati bir noktada toplamakla olacağına kani değilim. Bu nokta ne olursa olsun.

Dikkat, gelişigüzel dağılmalıdır. Bu dağılmaya *dalgınlık* diyelim.

Her ne kadar "Modern kültürün gelişimindeki başat özellik, 'nesnel tin' diye adlandırılabilir şeyin, 'öznel tin' üzerinde ağırlık kazanması." (Simmel) olsa da ve dolayısıyla modern şiirin modernliğinin esaslarından biri zamana, nesnelere bağlılık olarak görülse de, bir eserin zamanıyla

D. Vural "Sözün kifayetsiz kaldığı yer"

kuvvetle bağılı oluşu aynı anda onun handikabı haline de gelebilir. Gelebilir diyorum, bunun bir kuralı yok çünkü. Zamanıyla sıkı sıkıya bağılı olduğu için kuvvetli olan eserler olduğu gibi, zamanına bağımlılık yüzünden zaafa uğrayan eserler var. Bunun önerilen bir dozu yok. Üstelik bugünkü koşulları düşünürsek, zamanın etkisi –güntümüzün vaat dolu nesne ve insanlarla karşılaşma mekanları- tuhaf şekilde belirleyicidir. Bir diğer deyişle, ne desek boş demeye getirebiliriz. Her nesne insana aracısız sunulduğu gibi her insan diğerleriyle temasa ramak kala noktasında yakındır. Bir o kadar da imkânsızlık noktasında durur. Üreten insanların pek çoğu da zamana bağılı olmanın baş koşulunun başka insanlarla aralıksız iletişim, alışveriş, görmek kadar görülmenin önem kazandığı bir atmosfer olduğuna iman etmişlerdir. Kontrol aracı diğer insanlar olunca iki aynanın iç içe görüntüleri gibi sonsuz bir yansıma arasında insan salt bir görüntü olarak, gösterilenlerin hepsini eşitleyen sistem içinde içi boş bir gösterenden ibaret algılandığını, üretici olmaktan çıkıp bir müşteri olduğunu, başka insanlar için bir sayıdan ibaret olduğunu idrak edememektedir.

Öznel tinin çok fazla uyarıcı karşısında kendi içine döndüğü durumlarla –derinleşme saplantısı-, nesnel tinin uyarıcı bombardımanına karşı geniş yüzey oluşturması –satıl saplantısı- aynı şeyin sonucudur. Üzüntü, bastırılması için yetersiz tesellilerle günü kurtarır, sevinç bir sonraki –parfüm, çizme, tabu oyunu, kot alışverişini aynı anda sağlayan ve kfc, cinema, spa, bowlingi kapsayan- avm gezisi veya *logine* kadar sınırlı bir coşkudur.

ÖLÜM BÖLGESİ

“Can çekişen, yaşama karşıt kimi süreçleri anlatmak istiyorum. Ölüm süreci çevredeki ölüm öğeleriyle sistemli bir biçimde hesaplaşmak demektir... Evet, bir ölüm bölgesinin bilincine varılabiliyor. Eskiden bu bilinç düzeyi ilham, esin kaynağı gibi adlarla anılırdı. O nedenle bütün eski yüksek kültürlerde insan başarıları kişisel olmazdı, yüksek düzeydeki rahipler aracılığıyla iletilirdi.”

Joseph Beuys, “Söz İsteyen Biri Olmazsa Resim Çizmeyi”, *Adam Sanat*, sayı 25 (Aralık 1987)

Bugün genel duruma bakıldığında kendi zamanıyla ilişki kuramayan şizofrenik veya aşırı sosyal aşırı nesnel ilişkide egosunu kaybetmiş manik depresif durumla yüzyüzeyiz.

Aklıma gelen tek önlem “plastik sürahilerin tanrısı” (İ.Özel)na odaklanmak, yani dalgınlık. Dalgın dalgın bir seyirde “görünen ne gösteren ne görgü ne” (Âşık Veysel)dir?

Aradaki fark aynı hızda olmamaktan kaynaklanan farktır. Bazı şairler kelimenin tüm anlamıyla *yavaştır*. Bu, onu eksikli ya da kusurlu yapmaz. Şiirin hüviyetine yansır. Dalgınlığın da bir poetikası vardır denebilir mi? Gözlem gücü ve şeylere yüksek bir ilginin bir şaire vereceği poetik yaklaşımla bir dalgının poetik yaklaşımı arasındaki fark konuşmaya değer midir?

Dalgını, bir kez daha tanımlayalım. TDK’ye göre “dikkatini belirli bir konu üstünde toplayamayan kişi” ve “gafil”. Fakat gafletin anlamı dalgınlıktan farklılaşıyor. Gaflette bir sorumsuzluk ithamı vardır. Dalgınlık daha kişisel alınabilir.

Bir şairde -Moretti’nin bir Joyce karakteri olan Bloom için söylediği şekilde- “dalgınlığın kendisi devingen, aktif bir güçtür: kaba anlamda hiçbir şey üretmesede, karmaşık bir durumda kendi yolunu bulmasını ve kendini organize etmesini sağlamaktadır.”

Moretti tarafından dünya edebiyatının en dalgın karakteri olarak nitelenen Bloom’un dalgınlığı işlev değiştirmiş bir dalgınlıktır “Bu bir eksiklik veya yokluk olmaktan çok, etkin bir araçtır: zihinsel devrelerin hepsini birden eşzamanlı ola-

rak harekete geçiren ve Bloom'un mümkün olduğunca çok uyarıcı almasına izin veren bir tür telefon santrali."

Böylece ancak dikkat dağınıkken yeni düşüncelere açık olunduğunu kabul ediyoruz. Şair, bakışını nesnelere işgalinden dalgınlıkla koruyabilir. Görmeyerek değil, görerek ama odaklanmayarak. Bunun örnekleri çok var. Kesik dizeler, sonuna kadar götürülmemiş hükümler, parçalı söylem, "sürekli bir sentaks". Kurmacanın tekelinde gibi görünen bilinç akışının şiirde kırık döküklük olarak ortaya çıkışı. Şairin kendisini çevresindeki şeylerden önce yalanlaması. Dalgınlık değil, dalgınlığın rolü. Arkasındaki düşünselliği yok ederek bakışa indirgenen göz. Nesnelere yalayan bakış, lafza indirgenen tarafsız ve bedensiz ifade parçaları olarak vücut bulacak. Tekrar edilemez, taklit edilemez, mükemmelden uzak, tamamlanmışlıktan alabildiğine uzak. Bir *afazili* gibi bazen kendi dili içinde yabancılaşmış ve anlatamayarak. *Yüz körlüğü* hastası birinin yüzleri ayırt etmek için ses, giyim vb. ek kodlar üretmesi gibi en bilinen şeyleri tanımayıp başka kodlar üreterek. Üretmek zorunda kalarak.

GÖRÜLMÜŞTÜR

Gözle Görülen Akıl: Derya Vural'ın Dünyaya Değen Elleri

Derya Vural, 1974 Almanya doğumlu bir görsel şair. Yazıyı ve göstergeleri görsele gömme biçimi dolayısıyla dikkatimi çekiyor. İmajları, bir başkasının deyişiyle "modern bilgiye götüren kraliyet yolu"¹nu yazı ile terörize ediyor. İmajların belli bir sistematığı olmadığını, bir kuralı olmadığını Vural'ın ince düşünülmüş görsellerinden ve hep o günün bir keşfi gibi duran başlıklardan anlıyoruz. Vural'ın mesajı: rica ederim, anlamlandırmanın. Mesaj mı dedim, mesaj yok aslında, ben yakıştırdım. Anlam yüklediğimiz anda elimizde dağılıyor zaten anlam. Bu ne-

denle, deneysel tabirinin sadece görsel şiirler için kullanılabileceğini düşünüyorum, hani kullanmaya devam etme arzusu taşıyorsak, daha doğru deyişle, *edebiyatın içinde konumlanan* bir görsel iş kavramıyla ilgili konuşurken deneysellik mecburi istikamet. Edebiyatın bir içi ve dışı var mıdır peki veya bunu hangi mercii doğrulayabilir? Bu soruyu yanıtlamam olanaksız görüldüğü için bana, kısaca edebiyat bağlamında görsel işleri konuştuğum için, gerçek anlamda deneme riskini alan, bugün için bu diyebilirim, sağlam. Beynin bilmediğimiz işlevlerini zorlayan bir yöntem olarak. Sadece buradan bir yere gidebileceğim hissine sahibim, görsel şiir konusunda söz alırken. Bunu açalım. Oxford Cinayetleri adlı filmde bir matematikçi bir dizi örüntüyü ilgisiz görsellerle sürdüren öğrencilerin de doğru yaptığını seziyordu. Ancak delilerin düşünme biçimiyle bunu anlayacağını düşünerek önce delilerle deney yaptı, ardından onların anlatımı yeterli olmayacağı için, kendi beynini tahrir etti. Buradaki feda, sezilen gerçeği bile bulamayacak oluş nedeniyle iyice büyüktür. Hissedilen fakat o an için açıklanamayan bir gerçeğin de *doğrulanabilir* oluşu ve bu zayıf ihtimalin peşine düşmek. Kabul edelim, herkesin yapacağı bir şey değil.

Her yorumun bir sınırlama olacağını bile bile konuşmaya başlayabiliriz. Derya Vural'ın tek tek görsellerinin yanı sıra takvimi yapılandığı bir dizi işi var.² Şiirde zamanla ilgili yazdım yukarıdaki yazıda, bilinç akışına atıfta bulundum. Görsel şiirin bilinç akışı ile sıkı sıkıya ilgisi var. Derya Vural'ın işlerine düzenli yorum yazan Huanna'nın görsellerden çıkışlı anlatımı da en bilindik anlamıyla bilinç akışının ifadesidir. Huanna'nın yorumları ile görseller arasında ciddi bir bağ var. Ciddi olduğu kadar da keyfi. Görseli konuşurma çabası olarak bakılırsa oldukça zayıf kalacak bu ifadeler, başka ifadeler tarafından da rahatlıkla yer değiştirilebilir, yenileri de bir

o kadar bağlantı kuracaklardır görselle. Bilinç akışının özelliği bu, hiçbir nesne veya olgu diğerinden önemli değildir bakış karşısında. Uyarıcılar göze hızla çarptıkları ve hızla değiştikleri oranda eşitlenmektedirler. Günlük gerçeklerden oluşan uyarıcı zincirini olağanlıktan çıkararak, olağandışı olanı da yanımıza çeken bir tekniktir bilinç akışı. Görsel şiirin sağladığı, sembolik/verili ufukları dağıtma potansiyeline benzeyen, değersiz olanın da “varım” dediği, niteliksiz etiketi altındaki niteliksizlik niteliğini ortaya koyma potansiyeli taşır. ‘Duygusuz’ ve anonim bir kayıt cihazındaki sahihsiz gürültüler olarak dışarının varlığı, *sindirilmemiş* bir dizi gösterge olarak yetkinleştirilmiş bir dilden daha çok zihinsel hareket sağlayacaktır. Lahananın göbeğindeki bir melek, Eylül şairleri için ne kadar imkânsız görsel şair için o kadar gösterilebilir. Kaotik deneyim mutfaktan yükselen kokuyla Heisenberg’i anlamaya yaklaşabilir. Şu *akışkan* ifadeler; Vural’ın “o kadar önemli olmadığına inandığımız yerde” başlığı altına yazılmıştır Huanna tarafından.

“avlanma tekniği diyorlardı. oturup, düşündük ve boşverdik. başlığı yanlış anlamayı deniyorum, başaramıyorum. zihnimin ketlendiği yerde midem asit kaynıyor. pinokya burun uzatır, geppetto burun kılı. makas ve törpüler: tercihleri bir kadının eline bıraktığınızda ve tercih edilmeyen olduğunuzda: akvaryuma kafasını daldırır ve balık pisliği solur. bileğinizi sokup pis kanı emmesini isteyebilirsiniz

Derya Vural

vantuzdan, yada bu kadar naif olmayan teklifler için arka sokaklarda... önlem için geceleri maket bıçakları sivrilir kaldırım taşları arasından... kötü yola düşmeyi kolay sananlar için, sınanmak için can atarlar ve bedavaya kaltak olanlar. gülüşlerinden başka vesikaları yoktur, yarı çıplak olmalarına gerek yoktur. bere, atkı ve mont altından bile hissedilir. evet hissedilir. basamaklardan söz açtı biri, aynı zamanda kapı çalındı. apartman otomatığı yandı ama tırmanan olmadı: kimse yok basamakları. o kadar önemli olmadığınıza inandığımız yer.

başlığı yanlış anlamayı deniyorum hala. gözlerimde ışıldaayan şiire bir saçmalık ekliyorum. benim tekerleklerim çölde bile çamur sıçratabilmelidir. yada sandaletlerim tozunu silkelirim o kadar önemli olmadığına inandığım her yere. kimse yokken ben varım çünkü, kimse yok kendine dönüştür. ve kaçış isteği kamçılanır. kaçış isteği altı arabanın çektiği bir arabaya yerleştirilir. arabacıya gerekli rüşvet verilir ve ol-

caklar için bileklerden özür dilenir. gagamızla zemini nişanlıyoruz: avlanacağız. o çok sevdiğim gözlüklü, uzun sarı saçlı adam gibi ava gideceğiz. o kadar önemli olduğumuz inandığımız yere.”

Yanlış anlamayı denedikçe doğru anlatan birinin kâbusundan bir dizi fragman gibi bu ifadeler. Doğruyu arayan kulaklara bir çift küpe. Belki de yanlıştan başlamak gerekiyordur.

Yanlış anlamayı deniyorum ben de Derya Vural’ın niyetlerini. Bu, o yanlış

anlamadır. Cansız takvim bir canlının bedeninin izini taşımaya başlıyor. Takvim, zamanın cesedinin –zamanın görünürleştiği yer- başında kitabeleşiyor. Sayılabilir yani geçici yani bir bakışın hızla yaladığı günler. Zaman bile görselleşebilir. Zamanı, takvimle saymaya başladığımız anda, zaman görselleştiği anda yokluğunun kanıtını yakalarız. Onun yokluğu büyük varlığının kanıtı gibi bu her güne farklı bir görselin olduğu kişisel takvimde yüze vurulur. Takvim, acımasız bir icattır. Onu lekelemek gerekir.

Yazı gibi dizge kurmuyor onun görsel şiirleri. İmajların, alfabenin yazıda girdiği bitişme, ayrılma, sıkışma gibi kurallara hiçbir zaman tabi olmadıklarını göze sokuyor. Gözü tatmin etmesi beklenirken bakışı açlığa teşvik ediyor. Çıplak nesnede bulunmayan gizli bir erotizm yakalıyorum bu görsellerde. Ancak bu nesnesiz bir erotizm ve kadın veya erkek herhangi birine ait bir arzu doğurmuyor. Bu tatminsizlik çağrısını yaratan işte o bilinç akışını yaratan aynı mantık, nesnelere bombardımanı. “KontROLSÜZ güç kullanma kılavuzu”nda şair, matbu takvim parçaları – sonsuzluktan koparılmış zaman üzerine *elle* arzu ve tatmini işaretliyor. Ordan bir insan geçmiş diyebiliriz artık, yaşantının el izlerine bakarak.

Kendi dışında herhangi bir anlama göndermek gibi bir niyeti hiç taşımaya bile görseli yapan el, bakan kişi için ilişkilendirmek, benzetmek, bağ kurmak kaçınılmazdır. Yapılmış veya hazır bulunmuş bir görsel, yapan kişi tarafından her ne kadar *unique* bir deneyim olarak kurgulansın, her ne kadar sınıflanmayı reddetsin; bakan kişi onu şiddetle yadırgadığı anda bile ezberindeki imajla ilişkilendirerek *ona bakıyor* olacaktır. Ona, kendi içindeki düşünce ve duygu ne olursa olsun, sadece bakabilir. Onun ne olduğuna dair bir fikre sahip olmadan baktığı sürece bile ona *inandığı bir gerçeğin sunumu* olarak yaklaşılabılır. Oysa görsel şiir, bağrında hakikat

saklama iddiasında olmadığı gibi bir *illuzyon* olabileceğini hep korur. Binlerce insanın her gün kendi yaşamından ürettiği benzer pek çok tespitin sıklığına, ortak vicdanı harekete geçirme iddiasında olan *güzel/etkili* sözlere, doğruluğunu arkasına aldığı toplumsal/tarihi/majör deneyimlerle kanıtlayan ve bu güvenle altı müsterihçe imzalanan etik yargılara bir *kriz* işareti olarak sokulur.

Derya'nın işlerinde görece bir istikrar, yani bir kararlılık hâli görülebiliyor. Aşırılığını isteyerek törpülediğini ve üslup sahibi olduğunu iddia edebilirim. Bunun sebebi, onun *burada oluşlarının* bellekle zehirlenmesi. Ya da tatlanması da denebilir, bakış açısına bağlı. Bundaki etken, anımsamanın kusurları silen rolü. Anımsama, geçmişten çekilip çıkarılan görüntüyü “kayıp olasılıkları” makul bir şekle sokar. Her ne kadar görseller makul olmakla yükümlü değillerse de, Vural'ı diğerlerinden ayıran bir özelliiktir makul oluş. Böylelikle -düşünerek- takvimlere bıraktığı el izleriyle arzuyu ve tatmini, ancak eşzamanlılıkla bir araya getirebileceğini biliyor. “Başkalaştırmalı dönüşüm”de ben'i oluşturan B E N, “mizansen”de bir kurgu olduğu imlenen S E N, *tekrarlanabilir* olmak için –her bakışta tekrarlanabilir olmak- birer özne olmanın ötesinde veya dışında boşluğa kururlar. Hiç kimse olamayan ben'ler ve sen'ler sahip olmadıkları bir beden sınırlı tatminlerini elde edemeyecekleri için kendilerini varsayılacak tüm temsil ve iktidar ilişkilerinden dışlarlar. Zaten “kanın sızdığı alan temizlenir”, insanın insan oluşuna dair en önemli kanıt olan kan, her yerden çabucak izleri yok edilendir. Kan mutlaka yıkanır. Pedlere hapsedilen kan çöpe atılır. Kan insanın ayıbıdır. Bedenin sızdırmakla açık verdiği şeydir kan. Şişerek patlayan da -yutmayı bilen bir şey- beden'i anımsatan bulanık imge³ insanın içiyle dışının karıştığı bir eşik-alan olarak algılanabilir.